

Сучасна гостросюжетна проза

ЯН ВАЛЄТОВ

КРАШИЙ ВІК
ДЛЯ СМЕРТІ

Роман

Харків
«Фоліо»
2019

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Вщеча

Книжник терпіти не міг зброї.

Ні, він її поважав! Як не поважати штуку, яка може тебе вбити на відстані? Але не любив тримати в руках. І не ремонтував, хоча міг полагодити майже все, що не містило в собі маленьких електричних штучок. Управлятися з усіма цими пістолетами й автоматами, на які усі чели-мисливці хіба що не молилися, йому не вдавалося. Удавалися речі набагато складніші — він міг розібрати й зібрати старезний генератор і навіть вигадати, як прилаштувати до нього велик, щоб заплучена, напівдохла від старості лампочка заблимає жовтим світлом, а ось автомат або гвинтівку намагався зайвий раз до рук не брати.

Але закон є закон: кожен кід, який досяг віку чела, повинен брати участь у мисливстві та війні. І старші не брали до уваги жодні причини.

Герла має народжувати, готувати їжу, обробляти землю й доглядати за потомством і домашніми тваринами, чел — годувати герл, бибиків, кідів і вбивати челів з інших племен, щоб вони не вбили членів його племені. І Книжник, незважаючи на зіпсутий читанням зір, кволу статуру й нелюбов до зброї, брав участь у мисливстві.

Рушницю йому дали відповідно до талантів — стару двостволку з тріснутим ложем та з іржавими стволами, заряджену патронами у вицвілих пластикових гільзах. Щоправда, поставили в оточення, а не до стрільків, але й це не допомогло...

Проти справжнього невезіння не попреш!

Книжник прогавив діра.

Це був здоровезний рогач — усьому племені вистачило б днів на чотири, а то й більше.

Він вискочив із хащів так швидко і несподівано, що Книжник, замість того щоб стріляти в звіра на відстані десяти кроків, похитнувся і гепнувся на дупу. Рушниця полетіла вбік, грякнулась об землю і оглушливо пальнула одразу з обох стволів. Залишки іржавого дроту, якими були набиті патрони, хльоснули по кущах, зрізаючи листя й сухе гілля. Дір пирхнув — Книжник міг заприсягтися, що презирливо, — й одним стрибком зійшов зі стежки, пірнувши в густий підлісок.

Книжник із жахом дивився на рушницю, що лежала осторонь. Викрутитися точно не вдасться — мовляв, діра не бачив, куди він зник — хтозна. Тепер точно ніхто не повірить! Стріляв — значить, бачив і промазав! Він прогавив звіра, і покарання неминуче. Яким воно буде, невідомо, але знаючи, як Облом його любить, можна було не сумніватися, що суворим. Мисливець, що впустив здобич, має бути покараний. Це теж закон.

Книжник замружився від жаху перед неминучою розправою, а коли розплющив очі, Облом уже нависав над ним, ніби підрубане дерево — величезний, злий та нещадний.

Він був не сам, а разом із Ногою та Свином. Бракувало лише Бігуна, а то рада племені зібралася б у повному складі.

Облом поглянув на зіщуленого Книжника, на розряджену гвинтівку, потім знову на Книжника і, вишкірившись, копнув його носакком. Можливо, це був не найсильніший удар, на який Облом був здатен у гніві, але Книжнику вистачило й цього: він відлетів убік і боляче вдарився потилицею об землю.

— Гей, ти — шмат лайна! — гаркнув Облом хриплим голосом. — Ти ні на що не здатен, купа лайна! Хробак! Вилупок!

Він зробив ще крок і знову вдарив Книжника, на цей раз по ребрах.

Черевик у Облома був добрячий — масивний, з грубезної шкіри, на рубчастій подошві, — виміняв у міщухів, чи то зняв із убитого. Твердий, як камінь, носак урізався в бік жертви, і Книжник задихнувся, заплямкав губами, як виловлена риба.

— Ти прої...в діра! — видихнув Облом із ненавистю. — Ти вмієш тільки дрочити на свої смердючі книжки! Що тепер будуть їсти герли та бебіки? Погризений шурами папір? Відповідай, безрука тварюко!

— Він... вискочив несподівано! — пробекав Книжник, ненавидячи самого себе за липкий страх, що з'явився внизу живота, за тремтячий голос, у якому не було нічого з того, що годиться справжньому челу, — тільки біль та благання. — Я промахнувся!

Облом загарчав і довбонув його прикладом карабіна, поціляючи в груди, але Книжник інстинктивно встиг закритися, і приклад улучив йому в передпліччя. Рука одразу заніміла, перед очима закружляли чорні мухи.

Нога та Свин, підкоряючись жестові вождя, підхопили Книжника під пахви, і він завис над землею, приголомшений та переляканий до смерті.

Йому було десь більше сімнадцяти, наскільки саме — Книжник не знав. Мабуть, вони були однолітки — Облом та інші старші, може, місяць або два різниці, але поруч із ними він виглядав як кід, який щойно розміняв вісім зим, — жалюгідна іграшка в руках здоровезних челів.

Та й хто він був — просто книжковий хробак, який все своє життя провів у нікому не потрібній Бібліотеці, а вони — вожді, мисливці, батьки племені, годувальники. Вони були суворі, як Закон, що дістався їм від предків, і так само безжалісні.

Він прогавив оленя, залишив плем'я без м'яса, і йому нічого дати вождям навзамін.

Хіба що...

Книжник розкрив був рота, але Облом устиг раніше, і від удару тильною стороною долоні юнак умився кров'ю в прямому сенсі цього слова. Червоний розсип крапель потрапив на обличчя Нозі, той від несподіванки послабив хватку, і Книжник вислизнув із їхніх рук і побіг, сам від себе не очікуючи такої прудкості.

Позаду гейкали, свистіли, тупотіли, але він уже нісся стежкою — весь перекошений від штурханів, закривавлений, жалюгідний. Він біг, незграбно викидаючи ноги, ледь стримуючись, щоб не заверещати від жаху, наче якась малолітня герла. Було боляче, але не розква-

шений ніс і забиті ребра завдавали йому нестерпних мук — йому було жахливо соромно. Соромно, що він — розумний, грамотний, здатний зробити те, що не вміє жодна людина в Парковому племені — та що там у Парковому — в усіх племенах Сіті ніхто не розумів змісту прочитаного так, як розумів його Книжник, — біг, як щур від диких котів, від тупих, зате сильних придурків. Ноги самі несли його геть, і Книжник нічого не міг удіяти. Він знав поняття, яке описувало цю ситуацію, — його гнав геть інстинкт самозбереження, але слово, яким характеризувалася його поведінка, звучало набагато принизливіше — боягузтво.

Тупіт ніг його переслідувачів з кожною секундою наближався — Нога, Облом і Свин слів із букв не складали, бо не знали букв, зате чудово бігали і вміли заганяти здобич.

Книжник спиною відчув, що зараз його схоплять. Він різко звернув із стежки, проломившись крізь кволу поросль молодого осичника і, перечепившись через невидимий у траві пеньок, полетів сторчголов схилом.

Позаду зареготали, знову пролунав пронизливий свист.

Книжник зробив запаморочливий кульбіт, намагаючись утриматися на ногах, проїхався фізіономією по землі, перекинувся кілька разів, остаточно втративши орієнтацію, і важко впав у щось мокре, гаряче, липке, що пахло плоттю та фекаліями. Він спробував крикнути, але не зміг, завовтузився, немов напіврозчавлений жук, вивільняючись із якихось слизьких джгутів, що сковували рух, і таки вислизнув.

Очі довелося продирати, вії злиплися. Неприємне місиво було навіть у роті. Книжник став навпочіпки і побачив перед собою розпороте черево діра, куди він гепнувся при падінні, скручений клубок синьо-червоних кишок, з яких він виплутувався, закинуту голову рогатого звіра із темним язиком, який стирчав між губ, і зрозумів, чим наповнений його власний рот.

Його вирвало — раз, удруге.

Голоси переслідувачів раптово змовкли.

Книжник знесилено прихилився до туші, стираючи з обличчя густе місиво зі звірячої крові і вмісту розпоротих кишок, і побачив вождів, що стояли за два десятки кроків від нього. Вони не втікали й не

наближались, просто завмерли на місці зі зброєю в руках, причому стволи дивилися в землю.

Між вождями та Книжником, розставивши ноги на ширину плечей із явною готовністю до стрибка, стояла людина у високих чевеках і камуфляжній куртці з каптуром, невисока, руда, коротко стрижена. У долоні її правої руки був загрозовито затиснутий тесак — величезний, закривавлений. У лівій руці (цього Книжник відразу не помітив) вона тримала пістолет, ствол якого теж дивився в землю, але судячи з того, як стояла людина, як були зігнуті в колінах її ноги, розвернуті плечі, було зрозуміло, що якоїсь миті, якщо буде на те причина, гримне постріл.

І цей постріл буде влучний.

Вожді мовчали.

Незнайомец мовчав.

Книжник зрозумів, що і йому не слід розкривати рота.

— Це наш дір, — промимрив нарешті Облом. — Це ми його загнали...

Людина нічого не сказала і навіть не поворухнулася.

Книжник дивився на неї зі спини і раптом із жахом побачив, як із каптура камуфляжної куртки вислизнуло щось рудо-чорне, хвостате і швидке. Мить — і звір завмер у людини на плечі стовпчиком.

— Білка...

Тепер Книжник зрозумів, хто стоїть між ним і вождями.

Білка.

Він не бачив її з минулої осені.

Її називали так за рудий колір волосся, за міцні зуби і за те, що вправно лазила по деревах — вона з такою спритністю стрибала з гілки на гілку, що у спостерігачів мимоволі завмирало серце.

Якось Білка знайшла розорене воронням гніздо білки, вигодувала одне дитинча, і те не сходило з її плеча ні вдень, ні вночі і навіть спати вкладалося в каптур її штопаного-перештопаного худі.

Спритність допомагала їй в іграх, вона надавала перевагу товариству хлопчаків, а не прісній компанії ровесниць, і хлопчакі сприймали її нормально.

До певного віку сприймали. А от згодом...

Закон є закон. Коли вона з кїда раптом перетворилася на герлу, усе змінилося.

Про ту історію вожді не любили згадувати. Білка зникла з племені. Зовсім.

Регулярно з'являтися в Парку вона перестала приблизно три зими тому, після смерті Сунь-Вийми. Подейкували, що у неї є лігво десь неподалік, але вистежити її не вдавалося.

Після того як Пройду знайшли повішеним униз головою на старому осокорі біля каруселі, охочих шукати притулок Білки не знаходилось.

Вожді, тоді ще інші, змирилися з тим, що вона — відрізана скибка. Тримати таку серед герл — як гратися з гранатою, а які виродки могли від неї народитися — то й самому Нещадному невідомо. Навіщо псувати уклад?

Тож вона була сама по собі, плем'я — саме по собі, і це влаштувало і Білку, і вождів.

Коли старі вожді зустрілися з Нещадним і владу над плем'ям отримали Облом, Нога, Свин та Бігун, Білка з'явилася в Парку востаннє, напевно, щоб іще раз натякнути: тримайтеся від мене подалі!

Ось тоді її і бачив Книжник.

Він пам'ятав її ще кідом — маленьку, незграбну, швидку, як блискавка. Їхні матері, нехай про них забуде Нещадний, жили поруч, і Книжник змалку навіть дружив із Білкою.

Але це було ще до того, як Сухорукий навчив його читати, і єдиними друзями Тіма стали книжки. Тобто дуже давно, більше десяти зим тому. Книжник не був упевнений, чи пам'ятає його дівчина. Особливої надії на це не було. Але, якщо навіть і пам'ятала, що це змінювало? Зовсім нічого. У світі, де дитина з перших хвилин пізнає гірку істину, що життя коротке, дитяча дружба — не надто звична річ.

— Чуєш, Білко, — обережно вимовив Свин, намагаючись не робити зайвих рухів. — Ти той... Віддай. Це ти, того...

Свин ніколи не був красномовним, але зараз перевершив самого себе. Книжник буквально відчув, що цей опецькуватий, як міцний кабан, низькорослий хлопець відчуває себе не в своїй тарілці. Свин, напевно, пам'ятав, як виглядав Пройда, що висів униз головою на